

Explicació bíblica de les lectures de tots els diumenges i festes

Joan Ferrer, biblista

Des del diumenge 27 fins al diumenge 34 del temps de durant l'any

*Ampli la voluntat de tots Sants i la commemoració dels sants difunts
Del 4 d'octubre al 22 de novembre de 2024*

Cicle A

CPL
Cura Pastoral

D. 27 de durant l'any / A

1 lectura: Isaïes 5,1-7

N'esperava bondat, però hi sent el clam dels oprimits.

Aquests versos articulen la llarga història entre el Senyor i l'estimat del Senyor, que començà amb afecte i tendresa –les prodigioses intervencions salvífiques en la vida d'Israel– i acabà amb severitat i desgràcia –el càstig de l'exili–. El pas d'una situació a l'altra es produí per causa del fracàs d'Israel a fer bons fruits –l'actitud recalcitrant d'Israel durant l'època de la monarquia a complir les expectatives de la Llei de Déu–. El poema fa un repàs de tota la vida del poble d'Israel històric en relació amb la seva identitat teològica: el poble és una vinya de Déu que depèn absolutament d'ell.

Al principi no se'ns diu qui parla en aquest poema d'amor. Sols al final sa-

bem que el cantor és el mateix Senyor que canta sobre l'estimat Israel. L'amo de la vinya ha fet tot el que ha pogut, amb una devoció i un treball sense mesura, per afavorir el benestar de la propietat, però al final no n'ha obtingut el que n'esperava. Aleshores, l'amo ha deixat la terra completament abandonada, com Judà portat a l'exili.

L'últim vers descodifica el cant d'amor i ens explica que el que vol el Senyor és «justícia i bondat»: Israel ha de ser una comunitat que practiqui relacions socials positives, sense abusos ni explotacions; però el resultat en la història han estat la «injustícies i el clam dels oprimits».

2 lectura: Filipencs 4,6-9

La pau de Déu guardarà els vostres cors i els vostres pensaments.

Pau es troba empresonat i escriu aquests prodigiosos versets a la comunitat cristiana de Filips: «No us inquieteu per res». El pensament de Pau s'acosta molt al del sermó de la muntanya de Mateu 6,25-33, que ens ensenya a tenir una profunda confiança en la providència divina que ens fa rebutjar el neguit i l'ansietat.

Pau remarca també la proximitat de Déu, que es manifesta en la seva «pau»: «La pau de Déu, que sobrepassa el que podem entendre, guardarà els vostres cors i els vostres pensaments en

Jesucrist». És el do d'aquesta pau que permet que els cristians s'interessin per tot allò que és bo: «veritat, respectable, just, net, amable, de bona reputació, virtuós i digne d'elogi». Aquesta manera cristiana d'afrontar la vida es fonamenta en la presència de Jesús, que guarda els nostres cors i els nostres pensaments –tota la nostra existència–.

La comunitat ha de «practicar» allò que l'apòstol ha transmès de paraula o amb el seu exemple. Això és una nova garantia que «el Déu de la pau serà amb vosaltres».

3lectura: Mateu 21,33-43

El Regne de Déu serà donat a un poble que el farà fructificar.

Aquesta paràbola sembla profundament polèmica atès que contempla el rebuig de les autoritats jueves del Messies Jesús i el camí del missatge cristià vers un món no-jueu. De tota manera, hi descobrirem que la perspectiva de la paràbola va molt més enllà d'aquest context de confrontació. La paràbola confronta els oients amb la necessitat de produir «fruits de Regne».

La primera observació que cal fer és sobre l'altíssima perspectiva cristològica de la paràbola. El fill ve en la línia dels profetes que han estat apedregats i assassinats. Quan els vinyaters van fer càlculs que si mataven el fill podrien heretar la propietat, «el van treure fora de la vinya i el van matar».

Les autoritats jueves que dialoguen amb Jesús inadvertidament es condemnen a si mateixes per la seva resposta. La citació que fa el narrador del Salm 117,22-23 (segons la versió litúrgica) ho deixa perfectament clar: la pedra rebutjada ara corona l'edifici. Aquest és el text de l'Escriptura que l'Església dels primers temps va emprar per recalcar que Déu havia reivindicat Jesús, profeta crucificat, en la resurrecció.

És evident sense cap mena d'ambigüïtat que el fill és Jesús i que la talaia des d'on es contempla l'explicació al·legòrica és Pasqua.

En una primera lectura la paràbola ens diu coses sobre el rebuig d'una gran part del poble d'Israel de Jesús com a Messies: la vinya –ara és el Regne de Déu– és presa als vinyaters originaris, que van abusar del càrrec privilegiat que els havia estat atorgat, i és confiada no pas als no-jueus, sinó «a un poble que el farà fructificar». La pregunta, doncs, que ens ha d'intrigar és: ¿Nosaltres som un poble que produeix veritablement «fruits de Regne»?

«Fruit» és una paraula que apareix sovint en l'evangeli segons Mateu: en el missatge de Joan al fariseus i saduceus; en el sermó de la muntanya (Mateu 7,15-20). La veritable conversió porta a un canvi de vida, a una radical obediència a Déu. Tot l'evangeli ens ofereix imatges del que és una vida convertida, que es resumeixen en els dos mandaments d'estimar Déu i estimar els qui tenim a prop (Mateu 22,34-39).

Els oients i lectors som convidats amb urgència a examinar-nos a nosaltres mateixos. Els oients originals també van entendre aquest missatge, però sols van ser capaços de respondre amb violència, tal com es veu en els dos versets finals del capítol, que la nostra lectura d'avui no contempla (21,45-46).

JOAN FERRER

D. 28 de durant l'any / A

1 lectura: Isaïes 25,6-9

El Senyor eixugarà les llàgrimes de tots els homes.

El profeta ens fa contemplar una realitat sorprenent: el prodigiós i generós govern del Senyor. Aquests versos indiquen la vinguda en plenitud del Regne de Déu. Es tracta d'una visió portentosa d'un món on el govern del Senyor –el seu Regne– és una realitat sense restriccions.

La imaginació profètica el situa «en aquesta muntanya» –la muntanya de Sió, Jerusalem, tan estimada en les Sagrades Escripures–. Aquí és el lloc on se celebrarà la gran festa, el banquet de Déu, on tots els pobles hi estaran convidats.

Aquí el dolor que atenalla la humanitat serà destruït per sempre: «Engolirà per sempre la Mort». Aquí aquesta Mort no és la consciència que tothom ha de morir sinó una força activa de negativitat que actua contra la vida, la persona i la comunitat. Aquesta Mort Déu l'«engolirà». Aleshores ja no hi haurà llàgrimes, ni causa de tristesa, ni ocasió per lamentar-se.

El poeta parla d'una transformació radical i completa: és una manera de fer activa en el present la certesa del futur de Déu.

2 lectura: Filipencs 4,12-14.19-20

El meu Déu satisfarà les vostres necessitats.

La litúrgia d'avui ens proposa la lectura de dos fragments dels últims paràgrafs de la carta als cristians de Filips. Pau es troba empresonat en un lloc que no es pot precisar però que potser és a Efes i des de la presó ha enviat els seus ensenyaments a la comunitat que ell va fundar a Filips. El nucli de l'ensenyament ha estat cristològic: l'esquema «abaixament-exaltació» de l'himne de 2,6-11 és fonamental, fins a l'extrem que tota la moral cristiana és compresa i explicada a exemple de Crist. El segon dels grans temes que ha desplegat aquesta carta és el de la unitat i la comunió en la comunitat.

En els fragments llegits hi trobem que

Pau explica que ha après a viure, a partir de l'experiència que li ha tocat de fer com a servent de l'Evangeli, en situacions d'indigència i d'abundància. Això també ha estat un do de Déu. Pau sap que ha rebut de Déu la força per adaptar-se a situacions extremes i contraposades. L'apòstol sap que en la seva debilitat es manifesta tota la potència de Déu per mitjà de Crist i de la seva resurrecció. L'autosuficiència de Pau es fonamenta en la seva dependència exclusiva de Déu per mitjà de la seva comunió amb el Ressuscitat.

Pau ha rebut ajuda material del cristians de Filips i ara els diu que Déu els recompensarà per la generositat que

han mostrat envers Pau, presoner per causa de l'Evangeli.

El fragment –que és el final de la carta, abans de les salutacions que la clouen–

acaba amb una lloança a Déu: els destinataris són convidats a fer de la pròpia vida, seguint l'exemple del mateix Pau, una lloança al Senyor.

3lectura: Mateu 22,1-14

La sala del banquet s'omplí de convidats.

La paràbola proposa el tema d'una festa de noces organitzada per un rei. Quan els servents són enviats a dir als convidats que ja poden venir, passa una cosa molt estranya: a banda de no voler anar-hi, fins i tot maltracten i maten alguns dels servents. De manera comprensible, el rei reacciona amb ràbia. Aleshores la història de la festa de noces és interrompuda. El rei envia les tropes a destruir aquells convidats i a incendiar-los la ciutat. Llavors, un segon grup d'invitats és convocat pels carrers fins que la sala del banquet s'omple. En aparença la paràbola és explicada en clau del rebuig de la major part dels jueus a l'Evangeli cristià. Els servents són els predicadors que han estat maltractats o morts i el missatge dels quals ha estat rebutjat pels caps jueus. La venjança del rei sembla una al·lusió a la destrucció de Jerusalem feta per les legions romanes l'any 70 després de Crist. El nous convidats són els pagans, que acaben gaudint del convit de les noces.

La sorpresa ve en l'escena final, que ens presenta un convidat que no porta el vestit de festa. És un detall franca-

ment difícil de comprendre. ¿Un home convidat «a les sortides dels camins» es pot esperar que porti vestits de festa? ¿Què significa que «ell va callar»? ¿És la «fosca» i «els plors i el cruixir de dents» el càstig adequat per no portar en aquestes circumstàncies el vestit de la festa de noces?

És ben clar que aquest afegit de la història vol posar en qüestió l'autosuficiència d'alguns oients, que ja no són jueus, sinó solament lectors o oients cristians. Com en tot moment de la història, la comunitat de Mateu es compon de «bons i dolents» (22,10). Sempre hi ha jull enmig del blat, però aquí el text sols vol confrontar els oients amb la figura desventurada i inquietant del convidat sense vestit de festa. Aquí ningú no ha de jutjar els altres, sols cal que cadascú es miri a si mateix per veure si està preparat per trobar-se amb el Rei.

El vestit de noces, en el context de Mateu, ha de significar «fer la voluntat del meu Pare del cel» (7,21) i produir fruits de Regne, en una vida coherent amb el do de l'Evangeli que hem rebut.

JOAN FERRER

D. 29 de durant l'any / A

1 lectura: Isaïes 45,1.4-6 Jo sóc el Senyor, no n'hi ha d'altre.

El Senyor, Déu d'Israel, és el Déu que actua en la història del seu poble i de totes les nacions. Les seves intervencions més grans, segons la perspectiva del Segon Isaïes, han estat l'alliberament d'Israel, esclau a Egipte, a través del pas del Mar, que es va eixugar per deixar passar el poble de Déu i ara, en aquell moment històric precís de la vida del poble i del profeta, la crida d'un rei pagà, Cir de Pèrsia, «ungit» amb la missió de conquerir Babilònia i oferir als jueus exiliats des de feia cinquanta anys el retorn a la Terra Promesa.

Isaïes, a l'exili, entén que el futur de Déu en el món no queda limitat a l'horitzó d'Israel, de manera que pot afirmar que Déu confia una missió alliberadora –salvífica– a un pagà. Aquest fet sorprenent és, d'alguna manera, un preludi de l'afirmació central de la fe

cristiana: Jesús, un desconegut sense credencials per a les autoritats del poble d'Israel, realitza l'obra salvadora de Déu a través de la seva mort en creu. L'escàndol és absolut!

El text d'Isaïes posa de manifest que el futur que Déu té preparat per a Israel no es portarà a terme de la manera que els jueus exiliats haurien esperat o preferit. El pla de Déu supera tot el que és imaginable perquè Cir ni tan sols no coneix el Senyor; però tot aquest afer tan complex de política internacional, que suposa la caiguda d'imperis i la possibilitat de llibertat per a un poble com Israel, ha estat fet «per amor de Jacob, el meu servent». Així, tot això passarà «perquè sàpiguen que no hi ha ningú fora de mi». El Senyor es manifesta com el creador i l'únic senyor del món.

2 lectura: 1 Tessalonicencs 1,1-5b Donem gràcies a Déu per tots vosaltres.

La primera carta als cristians de Tessalònica és la primera de les cartes de Pau i la primera evidència escrita de la història cristiana. Comença amb una extensa acció de gràcies, en què Pau expressa el seu agraïment a Déu pel fet que els tessalonicencs han rebut l'Evangeli de Jesucrist. El que és sorprenent d'aquest passatge és que Pau mostra una imatge molt diferent de la que semblaria tradicional: una acció unilateral per part de l'evangelista i una

audiència receptiva però passiva. La perspectiva de Pau és ben diferent: Pau i els seus col·laboradors interaccionen amb els tessalonicencs, de manera que totes dues part acaben canviant, fins a l'extrem que els de Tessalònica acaben esdevenint evangelistes.

Lluc, en la imatge que ens ofereix de la primera predicació cristiana en els Fets dels Apòstols, ens presenta Pau i els primers evangelistes parlant a les

cruïlles dels carrers i a les places; Pau, en les seves cartes, a penes dóna pistes de la manera real com ell evangelitzava, però potser podríem pensar que hi va haver una comunicació de l'evangeli en grups petits de gent i en llocs molt més discrets com ara tallers o trobades informals, més que no pas en grans ocasions públiques. Fos com fos, el que

és cert és que Pau diu als de Tessalònica que «quan us anunciàvem l'evangeli, no predicàvem només de paraula, sinó amb obres poderoses, amb dons de l'Esperit Sant, i amb molta convicció». L'evangeli és molt més que paraules o consideracions intel·lectuals i pren moltes formes que porten a la certesa de ser estimats i elegits de Déu.

3lectura: Mateu 22,15-21

Retorneu al Cèsar això que és del Cèsar, i a Déu, allò que és de Déu.

L'evangeli d'avui ha estat al llarg dels segles en el fons de les discussions sobre si l'Església havia de ser present en la història política i sobre les responsabilitats dels cristians en l'Estat. El fet és, però, que el text no dóna pas respostes als qui vivim en estats democràtics. El text resta obert a moltes interpretacions i a doctrines ben diferents sobre l'Església i l'Estat i no dóna pas una definició precisa de les obligacions cristianes en el camp polític.

El text comença amb el pla dels fariseus per atrapar Jesús «en alguna paraula comprometedora». Aquests, juntament amb els partidaris d'Herodes Antipas, que governava sobre Galilea amb el títol de «tetrarca» en temps del ministeri de Jesús, comencen afalagant Jesús i li formulen la pregunta sobre la licitud de pagar impostos als ocupants romans de la Terra Promesa. Si respon «sí», la multitud que escolta Jesús quedarà decebuda perquè hi ha molta gent que pensa que pagar impostos

és un acte de traïció. Fins i tot hi havia qui considerava que les monedes amb la imatge del Cèsar eren ofensives. Si respon «no», aleshores Jesús es fa culpable de traïció davant d'un grup clarament polític com són els herodians.

La resposta de Jesús, en un primer moment, és clarament evasiva: doneu a l'emperador les coses que són de l'emperador i a Déu les que són de Déu. Jesús ha fugit doncs del parany que li havien posat. Ara cadascú ha de decidir per on ha de passar la línia que marca el límit entre la jurisdicció del Cèsar i la de Déu. L'evangelista ens diu que «en sentir aquesta resposta quedaren sorpresos i, deixant-lo, se'n van anar » (22,22).

Hem de notar que Jesús demana per la «figura» o «imatge» que hi a la moneda. La moneda porta la imatge del Cèsar i li pertany; però els humans portem la imatge de Déu i li pertanyem. Les persones tenim responsabilitats més altes que les que pot imposar l'Estat.

JOAN FERRER

D. 30 de durant l'any / A

1 lectura: Èxode 22,20-26

Si ell alçava a mi el seu clam, jo l'escoltaria, perquè sóc compassiu.

El fragment que avui llegim del llibre de l'Èxode pertany a la col·lecció més antiga de lleis de l'Antic Testament. L'Èxode la reporta en el context de l'aliança o pacte que Déu oferí al poble d'Israel, a través de Moisès, en el Sinai.

La nostra lectura conté dues ordres expressades en negatiu —«no maltractis...»—, seguides d'un comentari. El primer manament protegeix els forasters que viuen enmig del poble d'Israel. Aquestes persones que no tenen els drets de ciutadania són molt vulnerables. La segona ordre protegeix les viudes i els orfes: les dones i els infants que han perdut el seu protector masculí es troben exposades a tota mena d'abusos. Els comentaris a les lleis són molt interessants. El que es refereix als immigrants remet a la tradició de l'Èxo-

de. De la mateixa manera que Israel va ser protegit quan era marginal, així mateix ha d'actuar amb els desfavorits. La memòria de l'Èxode, l'acte alliberador de Déu per antonomàsia, ha de ser sempre un fonament de l'ètica.

La segona part de la lectura es refereix als pobres i és molt radical: l'activitat econòmica ha d'estar regulada pel principi de la solidaritat comunitària. Els israelites no han de ser com els altres banquers; han de ser diferents: no es pot jugar amb la misèria. La llei no parla de la viabilitat econòmica de no exigir interessos, simplement exigeix que es tingui cura de la vida del pobre. La garantia de tot això és Déu mateix que es defineix com a «compassiu» i actua envers el seu poble sempre com un Déu de gràcia.

2 lectura: 1 Tessalonicencs 1,5c-10

Us convertíreu a Déu per adorar només el Déu viu i veritable.

Aquesta lectura és la segona part de la introducció de la primera carta de Pau als cristians de Tessalònica. L'apòstol, en la seva acció de gràcies a Déu pels fruits d'evangeli que va donar la seva estada entre els tessalonicencs, recorda que «vosaltres heu imitat el nostre exemple» i que van acollir la paraula de Déu amb joia malgrat les adversitats. La recepció de l'evangeli va anar molt més enllà del simple assentiment intel·lectual.

Pau entén que una resposta adequada a l'Evangeli comporta l'acceptació de la veritat de l'obra salvadora de Déu i, al mateix temps, l'acció, perquè la Paraula sempre porta realitats noves. El resultat de la relació de Pau amb els tessalonicencs no és simplement la conversió d'algunes persones de la ciutat sinó que ells mateixos han esdevingut ministres de l'evangeli: «Heu estat un model per a tots els creients de Macedònia i Acaia». Ells mateixos han esdevingut models de fe. És possible que Pau aquí, per

raons retòriques, exageri un xic, però la consideració és molt important: els nous cristians de Tessalònica, tot i que no han estat designats com a apòstols o predicadors, en realitat han estat uns bons testimonis de l'evangeli en virtut de l'impacte que la seva conversió ha tingut en la vida d'altres persones.

La conversió d'aquests antics pagans en cristians és explicada al final del

fragment que hem llegit: s'han girat vers l'únic Déu després de donar culte als ídols i ara «adoren només el Déu viu i veritable i esperen del cel Jesús, el seu Fill, que ell ressuscità d'entre els morts». El temps del retorn del Senyor no es troba pas subjecte a les prediccions humanes, però els cristians esperem el retorn del Senyor com a part del triomf final de Déu sobre el mal.

3lectura: Mateu 22,34-40

Estima el Senyor amb tot el cor, amb tota l'ànima, amb tot el pensament.

Des de l'entrada triomfal de Jesús a Jerusalem (Mateu 21,1-11), la narració evangèlica s'ha anat fent ressò del conflicte cada vegada més greu entre Jesús i les autoritats.

El fragment que proclamem avui, que es planteja com una qüestió a Jesús, conté en realitat una pregunta fonamental per a qualsevol persona: «¿Quin és el manament més gran de la Llei?».

La resposta que Jesús hi dona és cabdal. Jesús diu que tots dos manaments són inseparables: l'amor a Déu amb tot el cor i l'amor envers el veí, aquell qui és a prop nostre. El segon és «molt semblant» al primer perquè ens ofereix el camí a través del qual l'amor de Déu pot trobar la concreció pràctica. La primera carta de Joan ho formula amb una claredat absoluta: «Si algú afirma-

va: "Jo estimo Déu", però no estima el seu germà, seria un mentider, perquè el qui no estima el seu germà, que veu, no pot estimar Déu, que no veu» (1Joan 4,20).

Tots dos manaments són inseparables, però no es dissolen l'un dins l'altre. Descobrir que és decisiu estimar els altres com a tu mateix –per exemple amb actes de servei o lluites per la justícia– no vol dir que el primer manament deixi de ser significatiu. El primer manament continua essent *el primer* manament. Hi ha una dimensió de l'amor de Déu que va més enllà i que és diferent d'estimar una persona; és a dir, Déu és l'últim punt de referència per a la vida humana. La pregària, la litúrgia, la recerca de la veritat sobre Déu continuen essent punts nuclears, damunt dels quals es fonamenta la vida.

JOAN FERRER

Tots Sants

1 lectura. Apocalipsi 7,2-4.9-14

Han rentat els seus vestits amb la sang de l'Anyell.

El fragment que avui proclamem forma un interludi entre l'obertura dels sis primers segells i el darrer. La primera part de la nostra perícope descriu el segellament –«haurem marcat al front els servents del nostre Déu»– dels qui han estat redimits d'Israel. Aquesta acció indica que han estat confirmats com a membres de la comunitat de l'Anyell, Jesucrist. El nombre de 144.000 és simbòlic: és el resultat de multiplicar 12 –les tribus d'Israel– per si mateix i per mil. És una quantitat molt gran, però es refereix sols a Israel.

La segona part de la visió és la descripció de la confirmació dels membres de la comunitat de l'Anyell que provenen de fora del judaisme: «de tota nacionalitat, de totes les races, i de tots els pobles i llengües». Aquests no tenen un número precís i geomètric com l'altre grup, sinó que la multitud és «tan gran

que ningú no l'hauria poguda comptar».

Anaven vestits de blanc, símbol de pureza i portaven palmes, senyal aquí de la victòria de l'Anyell i, a través d'ell, dels salvats. L'himne que canten és una lloança a Déu i a l'Anyell.

La precisió final del personatge de la cort de Déu explica que aquests que ara es troben davant la presència de Déu i l'Anyell sols hi han pogut arribar a través d'una gran lluita i sofriment. Tot fa pensar que són aquells qui han donat la vida per defensar la fe, els primers màrtirs de l'Església. Cal notar, però, que tot i que els seus sofriments són importants als ulls de Déu, la seva victòria no ha estat obtinguda per mitjà dels seus propis esforços sinó per la mort de Jesús i la seva resurrecció triomfant: «Han rentat els seus vestits amb la sang de l'Anyell».

2 lectura. 1 Joan 3,1-3

Déu ens reconeix com a fills seus, i ho som.

Aquest text ens ensenya coses sobre els fills de Déu. En primer lloc ens diu que es caracteritzen per l'amor que Déu els ha donat. Aquest amor s'ha de manifestar en amor mutu entre els fills de Déu que han esdevingut germans. El punt de partença, però, és l'amor de Déu que ha constituït la comunitat. Hi ha un fil que uneix tots els creients, del passat i del present, coneguts i desco-

neguts, que és l'amor de Déu. Recordem que en el credo afirmem que creiem en la «comunió dels sants». Aquest amor demana –perquè l'amor sols es pot pagar amb amor– una resposta d'amor a Déu i als «sants» de tots els segles. Això és una força poderosa de suport i solidaritat.

Hi ha també un altre punt: l'amor és un motiu que connecta els creients,

uns amb els altres, i, alhora, els manté a part del món. La perspectiva no és de caràcter sectari, sinó d'un altre tipus molt diferent: en totes les èpoques, els qui adopten els valors i percepcions del món, no són capaços de reconèixer Déu ni els fills de Déu. La humanitat resta al marge de Déu per la seva pròpia ceguesa. Els creients també comparteixen el fet de ser objectes de l'hostilitat perenne del món vers l'evangeli.

El fragment acaba parlant del futur dels fills de Déu: tot i que, per l'amor de Déu ja som ara fills de Déu, el futur promet que ens portarà a una altra transformació, «serem semblants a ell», tot i que no sabem què significarà aquesta transformació. Tots els cristians hem compartit al llarg dels segles la convicció que la mort no serà la fi de la nostra vida dels uns amb els altres o amb Déu. El futur és alhora conegut i desconegut.

3lectura. Mateu 5,1-12a Feliços els compassius: Déu els compadirà.

Les benaurances són una constatació de benedicció escatològica i són particularment apropiades per a la festa de Tots Sants.

Les podem llegir des de dues perspectives. Des dels receptors de les benediccions: ¿A qui pertany el Regne del cel? ¿Qui posseirà la terra? ¿Qui veurà Déu? Les respostes són sorprenents: els pobres en l'esperit, els humils, els nets de cor. Aquests candidats tan insòlits són els beneficiaris de l'atenció especial de Déu.

També les podem llegir des de la perspectiva de les benediccions promeses: ¿Què poden esperar els pobres en l'esperit? ¿I els humils o els nets de cor? De nou, en termes dels estàndards humans de recompensa, les respostes són sorprenents: són massa colossals. No sols són promeses orientades a una existència més enllà de la mort, sinó que tenen un profund impacte en la vida viscuda ara.

Agafem les dues darreres: els perseguits i calumniats perquè han portat una vida d'acord amb l'evangeli, aquests rebran una gran recompensa i el Regne els pertany.

El dia de Tots Sants l'Església celebra la promesa que Déu no ha oblidat els pobres en l'esperit, els qui estan de dol, els humils, els qui passen fam i set, els compassius, els nets de cor, els constructors de pau ni els perseguits.

La darrera benaurança té una referència inesperada per als qui encara són vius. Aquests no són invitats a rebre una recompensa instantània sinó a ser confortats en una perspectiva escatològica. Davant la persecució i incomprensió, la promesa divina afecta el futur i comporta una promesa divina d'alegria. La celebració de la reivindicació que fa Déu dels sants, que van sofrir, comporta l'encoratjament per tots els qui lluiten contra les forces de l'opressió.

Fidels Difunts

1 lectura. Job 19,1.23-27

Contemplaré Déu que em portarà una bona nova.

El llibre de Job conté el gran debat de l'Antic Testament sobre la justícia de Déu. Emmarcat entre un pròleg i un epíleg que ens parla de la paciència d'un home que accepta les desgràcies sense queixar-se i que al final es recompensat amb escriure per Déu, es compon d'una sèrie de diàlegs entre Job i els seus amics, que representen diversos aspectes de la fe i la saviesa antigues d'Israel que, al capdavant, es manifesten incapaces de donar una resposta autèntica al clam de Job: ¿Per què haig de sofrir? ¿Quin és el paper de Déu davant d'aquest misteri?

Job no vol acceptar cap de les respostes dels seus amics, que ja han estat massa sentides i al capdavant no aporten cap

resposta: ¿Com pot ser que el just sofreixi?

En la tradició bíblica (Nombres 35,12), el defensor o redemptor és el familiar en qui recau directament el dret i el deure de protegir la persona i els béns del parent en dificultats i de venjar-lo en cas de mort. Job creu fermament que Déu mateix serà el seu defensor, perquè està convençut de la pròpia innocència i de la justícia divina. Aquest Defensor és viu i actiu –jutge i testimoni– que acabarà confirmant la «bona nova».

Job sap que serà ell mateix –i no pas altres, com els amics que parlen sense saber– qui «contemplarà» Déu.

2 lectura. Romans 14,7-9.10c-12

Tant si vivim com si morim som del Senyor.

Pau en el context d'unes instruccions sobre les disputes que es devien haver produït en la comunitat de Roma a propòsit de la consumició de determinats aliments, que uns consideraven lícits i altres no, insereix aquest fragment que manifesta la constatació que els cristians pertanyem a Déu: Déu ens ha creat i en Crist ens ha reclamat. Aquest fet és absolutament fonamental. El principi de tot és que tant la vida com la mort estan presidides pel mateix Senyor, que ha vençut la mort per ser sobirà de vius i morts.

Però la vida és una realitat molt seriosa precisament perquè és un do de Déu, que demana als creients de ser viscuda amb la dignitat requerida pel seu Donador. Pau recorda amb una citació composta de dos fragments del llibre d'Isaïes (49,18; 45,23) que el tribunal de Déu espera a tothom. Cal tenir sempre present que el Déu que seu en aquest tribunal és Senyor de gràcia i de vida.

3lectura. Joan 14,1-6

Ningú no arriba al pare si no hi va per mi.

Jesús és el camí vers el Pare. L'Evangeli segons Joan diu que ell mateix s'havia torbat davant la mort de Llàtzer i davant la imminència de la pròpia mort. Ara aquesta commoció envaeix els deixebles. La commoció es produeix davant la consciència de la separació propera d'aquell qui s'havia fet necessari per a la seva existència. Jesús convida a creure, a fonamentar-se fermament en ell. En la fe d'Israel, és Déu qui dona als seus fidels l'estabilitat d'una roca. Aquí el nostre text iguala les dues creences: en Déu i en Jesús.

La referència al «lloc per a tots» que hi ha a la casa del Pare es refereix a l'abundància de la salvació divina. Aquests versos expliquen on va Jesús i n'anuncien el retorn. L'accent recau en la reunió dels deixebles amb Jesús, ja que ell és la font d'on brolla la vida.

Cal notar, però, que els deixebles podrien haver entès la promesa de la seva reunió definitiva amb el Mestre com un futur l'adveniment del qual sols cal esperar; l'evangeli, però, manifesta que cal una acció per part d'ells. En la Bíblia, la realització de l'aliança depèn de l'acollida i de la fidelitat d'Israel; aquí

depèn de la fe que accepta el misteri del Fill, és a dir, la seva unitat amb el Pare.

Hem passat de la contemplació de la casa del Pare a l'exigència a creure en el Fill. Apareix la imatge del «camí» per a dirigir-se on ell mateix va. Israel va entendre que Déu manifestava al poble escollit els seus camins perquè il·luminessin la seva conducta i perquè el poble pogués ser l'hereu de la promesa. La Llei és per excel·lència el camí de la vida. Va ser en l'Èxode quan el Senyor traçà la ruta pel desert vers la Terra Promesa. Jesús suposa que els deixebles han après d'ell el camí que condueix al Pare, però Tomàs confessa que ignora tant el destí com el camí que hi condueix.

Jesús respon solemnement: ell és l'únic camí –el camí veritable– que condueix al Pare. El Fill és, en persona, la plenitud de la revelació i, per als creients, és la font de la vida. La resposta de Jesús a Tomàs es podria reescriure dient: «Si creus que jo sóc la veritat i la vida, pots estar segur que trobaràs en mi el camí que condueix al Pare, vers el qual vaig i en el qual estic».

JOAN FERRER

D. 32 de durant l'any / A

1 lectura: Saviesa 6,12-16

Troben la saviesa tots els qui la cerquen.

El llibre de la Saviesa fou escrit a Alexandria, en contacte amb la cultura grega, entre els anys 150 i 30 aC. El text presenta la saviesa en forma personificada, en l'estil de Pr 8,22-30. Ella surt a l'encontre de l'home, avançant-se i provocant el desig de seguir-la i de buscar-la (vv. 13.16). La saviesa és reflex de la voluntat de Déu, per això és «resplendent i no s'apaga mai» (v. 12). És fruit de l'esforç humà i do de Déu. Es dona a conèixer a qui la desitja: «Els qui l'estimen, arriben fàcilment a contemplar-la, la troben els qui la cerquen» (v. 12).

Els savis bíblics s'esforçaven a cercar i

a ensenyar el que podia ser d'ajuda a l'ésser humà per viure i actuar millor. Per això es dedicaven a l'observació atenta i imparcial de la realitat mitjançant l'experiència i la raó. En l'etapa més madura de la reflexió sapiencial bíblica, la saviesa arriba a coincidir amb la fe i amb l'obediència a la Paraula del Senyor: «Venerar el Senyor és primícia de coneixement» (Pr 1,7). L'home savi és el que coneix l'art de viure, il·luminat no tan sols per l'experiència, sinó també per la Llei del Senyor. Per això és fonamental cercar la saviesa: «Pensar-hi sempre, ja és tenir l'enteniment madur» (v. 15).

2 lectura: 1 Tessalonicencs 4,13-18

Déu s'endurà amb Jesús els qui han mort en ell.

La comunitat de Tessalònica s'interrogava per la sort dels seus éssers estimats ja difunts. L'Apòstol els il·lumina a la llum del fonament del *kerigma* cristià: «Tal com creiem que Jesús morí i ressuscità, creiem també que Déu s'endurà amb Jesús els qui han mort en ell» (v. 14).

Després Pau reflexiona sobre la segona vinguda del Senyor, emprant termes i expressions típics de l'apocalíptica bí-

blico-judaica, que no han de ser entesos al peu de la lletra, sinó com a part d'un complex llenguatge simbòlic amb el qual s'expressava el triomf definitiu de Déu sobre les forces del mal a la fi de la història. La vinguda del Senyor a la fi dels temps marca aquest moment definitiu, a partir del qual «estarem amb ell per sempre» (v. 17). L'objectiu de la reflexió de Pau és pastoral: «Consoleu-vos, doncs, els uns als altres amb aquestes paraules» (v. 18).

3lectura: Mateu 25,1-13

L'espòs és aquí. Sortiu a rebre'l.

El rerefons cultural d'aquesta paràbola és la forma tradicional amb què se celebrava el matrimoni en temps de Jesús. El darrer dia de la festa, el nuvi anava amb els seus amics a casa de la núvia, que esperava la seva arribada acompanyada de les seves amigues de jovesa i de virginitat. Després de l'arribada del nuvi, entre música, cants, i crits d'alegria, es formava un sol seguici cap a casa seva, on se celebrava el matrimoni i es feia el banquet nupcial.

L'evangeli qualifica cinc de les noies, amigues de la núvia i que esperen l'arribada de l'espòs, com a «desassenyades», perquè no foren previsoras i no portaren ampolles d'oli per a les torxes; les altres cinc, les «prudents», estaven preparades amb les seves ampolles plenes d'oli en el moment que arribà l'espòs. Les prudents són admeses a la festa, perquè estan preparades; les desassenyades en són excloses perquè es preocupen per buscar l'oli per a les torxes a l'últim moment. El que distingeix les unes de les altres no és si dormen o si vetllen, sinó el fet d'haver preparat o no l'oli necessari per a les torxes i poder així acompanyar l'espòs. De fet, «com que el nuvi trigava, els vingué son, i totes s'adormiren» (v. 5).

A la Bíblia és savi qui sap conduir-se i orientar-se en la vida; és desassenyat qui no té una orientació adequada, l'imprudent, l'irreflexiu. Les noies «sàvies»,

o «prudents», representen el deixeble autèntic, «l'home assenyat» que edifica casa seva sobre la roca, perquè escolta les paraules de Jesús i les compleix (cf. Mt 7,24-25); les «desassenyades», o «imprudents», representen «l'home sense seny» que edifica la seva casa sobre la sorra, perquè escolta les paraules de Jesús però no les posa en pràctica (cf. Mt 7,26-27).

No n'hi ha prou de pertànyer al grup dels qui esperen al Senyor. L'aspecte decisiu és la fidelitat i l'obediència a la seva paraula en el temps de l'espera. L'oli de les ampolles representa la fidelitat i la perseverança dels deixebles. Per això les verges sàvies no poden compartir el seu oli amb les altres en el moment final (v. 9). No és un acte d'egoisme, sinó un detall que subratlla la responsabilitat personal amb què cadascú es col·loca davant de la paraula de Jesús.

L'espòs, que representa Jesús que vindrà a la fi del temps, es transforma en jutge (v. 12). Un grup de noies entra al banquet, l'altre grup queda fora i escolta de boca de l'espòs la fórmula d'exclusió, amb la qual en altres textos es condemna els agents de la iniquitat: «Us dic amb tota veritat que no us conec» (v. 12). Els deixebles han d'estar vigilants a l'espera del Senyor, que arribarà de forma imprevista. És savi solament qui s'esforça a fer la voluntat del Pare tal com l'ha revelada Jesús.

SILVIO JOSÉ BÁEZ

(Les notes exegetiques dels diumenges 32 i 33 van ser publicades per Missa Dominical l'any 2005. Silvio José Báez actualment és bisbe auxiliar de Managua)

D. 33 de durant l'any / A

1 lectura. Proverbis 31,10-13.19-20.30-31

Obre les mans als pobres, allarga el braç als indigents.

El llibre dels Proverbis conté un recull heterogeni de paraules de saviesa posades sota l'autoritat del rei Salomó. El primer llibre dels Reis, en fer memòria de l'activitat de saviesa del fill de David ens diu que «va pronunciar tres mil proverbis i fou l'autor de cinc mil cànctics» (1Reis 5,12).

Els fragments que componen aquesta primera lectura són trets del cèlebre himne que elogia la «bona esposa». És molt singular que la literatura sapiencial, que es caracteritza per una actitud

més aviat desdenyosa amb les dones, hagi escollit una dona com a model de compromís i de saviesa. La perspectiva en què és col·locada és fins i tot econòmica, amb la celebració de l'activitat comercial, de la tasca domèstica, del compromís social davant dels pobres i dels miserables; però sobretot destaca la seva riquesa humana «més preuada que les perles»; per això aquesta dona lloada és caracteritzada –i això dona consistència a totes les seves activitats– perquè «creu en el Senyor». La fe articula tota l'existència.

2 lectura. 1 Tessalonicens 5,1-6

Ja sabeu prou bé que vindrà com un lladre a la nit.

La qüestió de la Parusia, el retorn gloriós de Crist, inquietava els cristians de Tessalònica: si Crist ha de tornar, ¿quan serà i com la gent pot estar segura que estan preparats per a aquest esdeveniment decisiu?

Pau diu que la Parusia vindrà de manera inesperada: «com un lladre a la nit», que entra dins la casa dels qui es pensen que estan segurs. El «Dia del Senyor» farà irrupció de manera imprevista en aquells qui pensen que els camins del món continuaran sense que passi res. Quan arribi, serà inevitable, com quan arriben els dolors a la dona que ha de tenir un fill. Sobre l'esdeveniment, però, ningú no en posseeix el calendari i no se'n poden fer prediccions.

Amb tot, però, aquest dia no agafarà els creients per sorpresa, perquè «no viviu en la foscor». Els cristians pertanyen a la llum, al dia, per això han d'estar constantment preparats per al retorn de Crist. En altres paraules, per als cristians, la resposta a la qüestió «¿quan vindrà el Dia del Senyor?» és «ara!».

El tipus d'urgència cristiana a vetllar a què Pau fa referència pot sonar estrany a moltes persones cristianes del nostre temps, després de dos mil anys d'història cristiana. La qüestió cal plantejar-la correctament: no es tracta d'una vetlla cronològica sinó d'importància. Esperar la Parusia, després de dos mil anys de la seva promesa, és confessar que Déu es troba al principi i a la fi de la vida humana i que la humanitat res-

ta responsable davant de Déu del seu comportament.

La qüestió veritablement important no és quan Crist retornarà sinó què significa la seva promesa. El retorn de Crist significa la salvació. La voluntat de Déu sempre ha estat i és portar la salvació a través de Jesús. El que és

significatiu és que tota la vida cristiana sigui viscuda amb Crist. Aleshores saber quan aquesta vida arribarà a compliment –fet que està més enllà de les possibilitats humanes de coneixement– no és gaire significatiu, perquè el que és veritablement important és l'esperança confiada que la vida cristiana culmina en Déu.

3lectura. Mateu 25,14-30

El que t'havia encomanat ho has administrat fidelment.

La «paràbola dels talents» –el talent era una unitat de pes antiga, que equivalia aproximadament a 21,7 kg de plata– per raó de facilitar-ne la comprensió s'ha convertit en la «paràbola dels milions» en la nostra versió litúrgica. En el context evangèlic pressuposa la partença de Jesús i el seu retorn anticipat. ¿Quan passarà? ¿A què s'assemblarà? ¿Què significa per a l'Església? La narració evangèlica descortaja l'especulació i explica aquesta paràbola que centra l'atenció dels oients en la fidelitat, en el fet d'estar sempre a punt i en el risc. Esperar el retorn de Jesús significa ser bons administradors de tots els nostres recursos, especialment de l'Evangeli. Dos dels administradors de la paràbola es prenen seriosament aquest encàrrec.

¿I el tercer? No és pas una persona deshonesta que es vulgui apropiat del que pertany a l'amo. No hi ha pas frau, engany o escàndol. ¿Què té de dolent, la

prudència o manca d'esperit de l'administrador? La prudència i la cautela poden ser virtuts, però aquí han esdevingut vicis. El servent és un home poruc, que no vol córrer el risc de comerciar al mercat i, en cas de pèrdua, rebre una reprensió de l'amo sever.

L'amor demana risc –matrimoni, ser pares, vulnerabilitat, confrontació, tendresa–. Per als lectors de la comunitat de Mateu, però, el risc no es trobava tant en les relacions interpersonals com en la confessió pública de l'evangeli. ¿El guardarien en un lloc secret i segur o el posarien a la plaça del mercat de les nacions? Ser deixeble de Jesús comporta riscos i perills.

Cal notar, a més, que els qui van ser fidels van ser recompensats amb més responsabilitats, més riscos i més perills, però també amb l'alegria incomparable de la presència del Senyor: «Entra a celebrar-ho amb el teu Senyor».

JOAN FERRER

Jesucrist, Rei de tot el món / A

1 lectura. Ezequiel 34,11-12.15-17

Jo mateix buscaré les meves ovelles i en faré el recompte.

Aquest és un dels fragments del llibre del profeta Ezequiel que conté un missatge clar d'esperança, en contrast amb tots els textos de condemna que hi ha dins del seu llibre. Cal notar, però, que la proclamació no és d'una bona nova absoluta –hi ha el record del judici: «judicaré entre l'un i l'altre, moltons i cabrits»–, perquè el mal, en el context del profeta, persisteix.

Ezequiel constata que hi ha hagut «núvols i boira» que han fet que les ovelles d'Israel es dispersessin; però ara aquest dia ha passat i les ovelles dispersades ara seran aplegadas de nou per raó de la gràcia de Déu. La metàfora que emprà el profeta per a expressar l'activitat salvadora del Senyor és la del pastor que cerca les ovelles perdudes del ramat. De la mateixa manera que el bon

pastor aplega els animals del ramat que estan en perill, el Senyor recollirà la resta d'Israel dispersat per causa dels desastres que s'han produït al llarg de la història del poble. El Senyor cercarà les ovelles, les guarirà de les malalties i les pasturarà totes «amb justícia», que és una qualitat divina.

Tot això serà fet com a resultat de la intervenció del Senyor, Déu personal, que té cura de les ovelles com a possessió pròpia. Els verbs són formulats en primera persona: «jo mateix...». Déu té una vinculació personal amb la vida i les diverses fortunes de la nació. Amb molta probabilitat Jesús mateix es va inspirar en aquest passatge per a formular la seva pròpia comprensió de la seva tasca com a bon pastor que cerca l'ovella perduda.

2 lectura. 1 Corintis 15,20-26.28

Crist ha ressuscitat d'entre els morts, el primer d'entre els qui han mort.

En la primera part de la seva Primera carta als cristians de Corint, Pau proclamava com a gran novetat de la seva predicació que la saviesa eterna i salvadora de Déu ha pres carn i s'ha fet realitat humana en Crist. L'atenció se centrà en Crist crucificat: la creu com a font de salvació ocupava el centre de l'escena. Ara, però, l'apòstol enfoca la seva atenció vers la resurrecció del Senyor. El Crist mort en la creu ha ressuscitat i ara arrossega darrere d'ell tota la humanitat solidària amb ell.

Pau esclata en un clam de fe i d'esperança: «Crist ha ressuscitat d'entre els morts!». Ell ha ressuscitat però això no és un cas insòlit i excepcional, sinó que ell és el primer. El mot no té un simple valor cronològic, sinó que indica que Crist és el principi actiu de la resurrecció dels altres; el primogènit dels qui triomfen de la mort. Crist ha estat constituït per Déu principi de la nova humanitat i la seva resurrecció té una força imparable.

Tot el que pertanyia a l'ordre del món antic –«sobirania, autoritat o poder» i la mateixa Mort– serà destituït, i el Fill

ho lliurarà tot al Pare, com a culminació d'això que ha començat en la resurrecció del Fill.

3lectura. Mateu 25,31-46

¿Quan us vam veure afamat i us vam donar menjar?

El fragment de Mateu ens situa en l'espai del judici al final de la història. Aleshores el Fill de l'home farà la tria: «les ovelles a la dreta, i les cabres a l'esquerra».

El text ens recorda els afamats, els assedegats, els estrangers, els nus, els malalts i els empresonats. Aquestes persones, que en aparença es troben al marge de la història, són el lloc privilegiat de la presència del Fill de l'home. El fragment és colpidor i demana molt més que una visita ocasional a la presó o bé l'oferta d'un cistellet de Nadal als necessitats. Les seves demandes són molt més penetrants i les seves promeses molt més poderoses.

L'Església ens proposa aquesta lectura el dia de la celebració de la solemnitat de nostre Senyor Jesucrist, Rei de tot el món. La mirada passa del judici al jutge. El protagonista veritable no és ni el grup de la dreta, el que és beneït; ni el grup de l'esquerra, que és maleït; ni tan sols els necessitats. La mirada cal centrar-la en el Fill de l'home que seu en el tron. Ell és el Pastor-Rei, que se-

para les ovelles de les cabres.

Crist, en el context de l'Evangeli segons Mateu, és vist, encara en la seva vida a la terra, com el Fill de l'home exaltat, que fa de jutge i rei de tots els pobles. A més, Crist és present en els més febles i dissortats de la terra. Jesús s'identifica ell mateix amb aquestes persones, que esdevenen el lloc de la seva presència.

Crist, el rei, l'exaltat, aquell davant de qui les nacions són congregades, és present entre els marginats i els humiliats. Ells són els seus representants, de manera que en servir-los, s'està servint el Senyor escatològic. Però, no podem oblidar que res de tot això no pot ser separat de la memòria del Fill de l'home, que va ser lliurat a mort i crucificat. El jutge va ser víctima dels judicis humans; el rei universal va ser objecte de burla. El qui pronuncia el veredict sobre el món és aquell qui «salvarà dels pecats el seu poble» (Mateu 1,21); un jutge completament insòlit. L'autoritat absoluta de Crist Rei cobra sentit a la llum d'aquesta imatge evangèlica global.

JOAN FERRER